

การสร้างโอกาสในเศรษฐกิจสูงวัย (Creating Opportunities in the Silver Economy)

๑. นิยาม

นิยามของเศรษฐกิจสูงวัย (Silver Economy) คือ “กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์และบริการที่ผู้สูงอายุใช้จ่ายโดยตรง และกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการทำงานของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจึงมีบทบาททั้งในฐานะผู้บริโภคที่มีความต้องการสินค้าและบริการเพื่อการดำรงชีวิต และในฐานะที่มีส่วนร่วมในการสร้างสินค้าและบริการให้กับสังคม” โดยมุ่งสร้างระบบนิเวศที่เหมาะสมและเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

ขอบเขตของเศรษฐกิจสูงวัย “ผู้สูงอายุในฐานะผู้บริโภค” คือ การพิจารณาถึงโครงสร้างสินค้าและบริการที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการ “ผู้สูงอายุในฐานะปัจจัยการผลิต” คือ การพิจารณาถึงศักยภาพของผู้สูงอายุกับการทำงาน โดยมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ

๒. กฎหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ กำหนดระบบประกันสังคมของประเทศไทย โดยครอบคลุมการคุ้มครองแรงงานผู้ประกันตนมาตรา ๓๓ และ ๓๙ ตั้งแต่อายุ ๑๕ ถึง ๖๐ ปี ให้ได้รับสิทธิประโยชน์ในกรณีอุบัติเหตุ/เจ็บป่วย ทูพพลภาพ คลอดบุตร เสียชีวิต สงเคราะห์บุตร บำเหน็จ (สมทบน้อยกว่า ๑๘๐ เดือน)/บำนาญชราภาพ (สมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๘๐ เดือน) และ/หรือว่างงาน และผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ตั้งแต่อายุ ๑๕ – ๖๕ ปี ให้ได้รับสิทธิสูงสุด ๕ กรณี ได้แก่ อุบัติเหตุ/เจ็บป่วย ทูพพลภาพ เสียชีวิต บำเหน็จชราภาพ และสงเคราะห์บุตร

๒.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๓๓ กำหนดมาตรการ ควบคุม กำกับ ดูแล และคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้านในกิจการอุตสาหกรรมให้ได้รับการปฏิบัติจากผู้จ้างงานอย่างเป็นธรรม มีมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการทำงาน และการเยียวยาผู้รับงานไปทำที่บ้านเมื่อประสบอันตรายจากการทำงาน

๒.๓ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ มุ่งพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตในทุกช่วงวัยให้มีทักษะที่จำเป็น รวมทั้งเสริมสร้างการมีสุขภาวะที่ดี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการที่เกี่ยวข้องรองรับความต้องการของประชากร สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มุ่งสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย/กลุ่ม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในบริบทของสังคมสูงวัย

๒.๔ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ มนุษย์และการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัยให้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การวางแผนชีวิตและ การวางแผนทางการเงินที่เหมาะสม และประเด็นพลังทางสังคม ให้ความสำคัญกับการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก ผ่านการเร่งส่งเสริมการเตรียมการให้สามารถเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพในทุกมิติ รวมทั้งการดึงพลังและ ศักยภาพของผู้สูงอายุมาขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม

๒.๕ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) หมายเหตุที่ ๔ ไทยเป็น ศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง ที่เน้นการยกระดับบริการทางการแพทย์ที่มุ่งเน้นรูปแบบ การแพทย์แม่นยำ เวชศาสตร์ป้องกันก่อนเกิดโรคและการดูแลสุขภาพแบบเจาะจงเฉพาะบุคคล การพัฒนาบริการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพรูปแบบใหม่ที่น่าไปสู่การสร้างสังคมสูงวัยที่มีสุขภาวะ การพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนสูงวัย หมายเหตุที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม มุ่งให้ทุกกลุ่ม ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมครอบคลุมการเพิ่มการเข้าถึงบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง หมายเหตุ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต เพื่อรองรับ สังคมสูงวัยอย่างยั่งยืน มุ่งพัฒนาทุกช่วงวัยในทุกมิติ โดยเน้นพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม สร้างโอกาส ให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามศักยภาพ และพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

๒.๖ แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๘๐) มุ่งสร้างสังคมไทย เป็นสังคมแห่งการ “เกิดดี อยู่ดี และแก่ดี” ซึ่งครอบคลุมประเด็นด้านการสร้างโอกาสในเศรษฐกิจสูงวัย โดยเฉพาะ ในส่วนการพัฒนาให้คนอยู่อย่างมีคุณภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาระบบส่งเสริมความมั่นคงทางการเงิน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและมีสุขภาพดี ตลอดจนการสร้างการดำเนินชีวิตในช่วงบั้นปลายอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ ผ่านการสร้างระบบการดูแล ในระยะยาวและช่วงท้ายของชีวิต

๒.๗ แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๘๐) มุ่งให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ สภาพแวดล้อม การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม เพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า พึ่งพาตนเองได้ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม และมีหลักประกันที่มั่นคงไปจนบั้นปลายของชีวิต อีกทั้ง มุ่งสร้างความตระหนักและเตรียมการให้พร้อมเพื่อให้ มีชีวิตที่ดีในยามสูงอายุ พร้อมทั้งจะยอมรับและร่วมมือกับผู้สูงอายุในการเป็นพลังขับเคลื่อนสังคม หรือ ให้การเกื้อหนุนผู้สูงอายุในยามที่จำเป็น ตลอดจนเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ/ความรู้เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย และเพิ่มโอกาสในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม

๓. สถานการณ์/สถานการณ์และแนวโน้ม

๓.๑ สถานการณ์ผู้สูงอายุของประเทศไทยในภาพรวม ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว จากการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุและอัตราการเกิดที่ลดลง จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ พบว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ปี ๒๕๖๖ โดยมีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งหมด และคาดว่าจะเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” ที่มีจำนวนประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ ๒๘ ในปี ๒๕๗๖ อีกทั้งเมื่อพิจารณาจำนวนผู้สูงอายุ ตามแนวคิด active aging พบว่าในปี ๒๕๖๔ มีผู้สูงอายุกลุ่มที่สุขภาพดีและดูแลตนเองได้ ร้อยละ ๓๐.๔ (๒.๐๓ ล้านคน) ผู้สูงอายุกลุ่มที่สุขภาพดี แต่ต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพ ร้อยละ ๖๕.๒ (๔.๓๗ ล้านคน) และผู้สูงอายุกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ร้อยละ ๔.๓ (๐.๒๙ ล้านคน) ของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ

๓.๒ สถานการณ์ด้านการทำงานและรายได้ของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุได้มีบทบาทสำคัญในตลาดแรงงาน โดยปัจจุบันมีผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานอยู่ ประมาณ ๕.๑๑ ล้านคน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ ๓๗.๕ ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดกว่า ๑๔ ล้านคน ทั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ (ร้อยละ ๘๖.๘) สะท้อนถึงการที่ผู้สูงอายุขาดความมั่นคงในการทำงานและรายได้ที่ไม่แน่นอน รวมถึงสิทธิ/สวัสดิการที่น้อยกว่าแรงงานในระบบ โดยแรงงานสูงอายุนอกระบบ ร้อยละ ๖๒.๗ ยังคงต้องทำงานด้วยเหตุผลความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และร้อยละ ๘๘ ไม่มีหลักประกันทางสังคมหรือความคุ้มครองในการทำงาน รวมถึงยังประสบปัญหาเรื่องค่าตอบแทน ความต่อเนื่องของงาน จำนวนชั่วโมงทำงานที่มากเกินไป สภาพแวดล้อม ความปลอดภัย การคุ้มครองและสวัสดิการแรงงาน สำหรับประเด็นทางด้านรายได้ของผู้สูงอายุ พบว่า รายได้ส่วนหนึ่งมาจากการทำงาน โดยเมื่อพิจารณาด้านรายได้ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่ทำงานอยู่จะมีรายได้เฉลี่ย ๑๒,๑๕๑ บาทต่อเดือน โดยกลุ่มที่ประกอบอาชีพในภาคการบริการและการค้าจะมีค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือนสูงสุดที่ ๑๓,๘๔๘ บาท รองลงมาคือภาคการผลิต ๑๒,๕๕๕ บาท และภาคเกษตรกรรม ๕,๗๙๖ บาท อย่างไรก็ดี จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี ๒๕๖๗ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนมากพึ่งพิงแหล่งรายได้ที่มาจากเงินสนับสนุนของบุตรหลานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗ ขณะที่รายได้หลักจากการทำงานมีเพียงร้อยละ ๓๓.๙ และเบี้ยยังชีพจากราชการ ร้อยละ ๑๓.๓ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการกำหนดมาตรการรองรับ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางรายได้ของผู้สูงอายุในระยะยาว อันเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยมีลักษณะของผู้สูงอายุที่ “แก่ก่อนรวย” สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุส่วนมากมีเงินเก็บออมไม่เพียงพอ และต้องพึ่งพาตัวเองมากขึ้นในระยะยาว

๓.๓ ความต้องการบริโภคสินค้าและบริการในผู้สูงอายุ จากการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มด้านการบริโภคของผู้สูงอายุของ TDRi พบว่า ในปี ๒๕๖๖ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของผู้สูงอายุมีมูลค่ารวมประมาณ ๒.๑๘ ล้านล้านบาท และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น ๓.๕๐ ล้านล้านบาทในปี ๒๕๗๖ โดยพบค่าใช้จ่ายสูงสุดคือค่าใช้จ่ายภายในบ้าน/ที่อยู่อาศัย รองลงมาคืออาหาร ยานพาหนะ และการเดินทางท่องเที่ยวตามลำดับ ทั้งนี้ การเติบโตของประชากรสูงวัยนำไปสู่การเกิดโอกาสในทางธุรกิจหลายด้าน โดยเฉพาะสินค้าและบริการที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ โดยสินค้าและบริการที่มีศักยภาพและเป็นโอกาสของผู้ประกอบการ ใน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านที่อยู่อาศัย ทั้งการพัฒนาที่อยู่อาศัยและศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ การบริการเรียกซ่อมบ้านตามหลัก Universal Design และการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน

(community-based development) ๒) **ด้านอาหาร** อาทิ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร อาหารเคี้ยวง่ายและอาหารกลุ่มเฉพาะโรค ๓) **ด้านสุขภาพ** อาทิ การบริการผู้ดูแล (caregiver) ผลิตภัณฑ์และอุปกรณ์เพื่อสุขภาพ นวัตกรรมทางสุขภาพ และการบริการดูแลและวางแผนในช่วงสุดท้ายของชีวิต (end of life) และ ๔) **ด้านนันทนาการ** อาทิ platform entertainment ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมและแบ่งปันความรู้ การบริการรถรับ-ส่งในการเดินทาง การบริการทัวร์ท่องเที่ยว และ ๕) **ด้านการเงิน** อาทิ ธุรกิจให้คำปรึกษาด้านการบริหารจัดการการเงิน ธุรกิจประกันชีวิต ธุรกิจประกันภัย นอกจากนี้ จากข้อมูลศูนย์วิจัยกสิกรไทย (๒๕๖๗) ระบุว่าสินค้าและบริการ ๒ กลุ่มที่น่าจะมีความสำคัญเป็นอย่างมากในเศรษฐกิจสูงวัย ได้แก่ กลุ่มสุขภาพ อาทิ อาหารฟังก์ชัน อาหารทางการแพทย์ Health Tech ยา และเวชภัณฑ์ต่าง ๆ ศูนย์โรคเฉพาะทาง บริการดูแลผู้สูงอายุ และท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และกลุ่มไลฟ์สไตล์ อาทิ อุปกรณ์ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน อาหารและอุปกรณ์สัตว์เลี้ยง ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ บริการดูแลสัตว์เลี้ยง บริการทางการเงิน และ Entertainment สำหรับผู้สูงอายุ

๓.๔ **สถานการณ์เงินออมและหนี้สินของผู้สูงอายุ** ในปี ๒๕๖๗ มีผู้สูงอายุเกือบครึ่งไม่มีเงินออม (๖.๒ ล้านคน หรือร้อยละ ๔๔.๓ ของผู้สูงอายุทั้งหมด) ขณะที่ผู้ที่มีเงินออมส่วนมากก็มีเงินอมน้อยกว่า ๗ หมื่นบาท (๔.๒ ล้านคน หรือร้อยละ ๕๔.๒ ของประชากรสูงอายุที่มีเงินออม) ขณะที่สถานการณ์หนี้สินของผู้สูงอายุและครัวเรือน พบว่า ผู้สูงอายุระบุว่าไม่มีหนี้ ๘.๒ ล้านคน (ร้อยละ ๕๘.๔) ขณะที่เหลือเกือบครึ่งระบุว่าตนเองหรือสมาชิกครอบครัวมีหนี้

๔. การดำเนินงานที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ การสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุให้คงอยู่ในตลาดแรงงานและมีรายได้เพียงพอ

๔.๑.๑ **การสร้างความมั่นคงทางการเงิน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)** ดำเนินการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างธุรกิจของตนเอง อาทิ การสนับสนุนด้านองค์ความรู้และการฝึกอบรม การเชื่อมโยงแหล่งเงินทุน การสนับสนุนด้านการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย และการสนับสนุนด้านการตลาดและช่องทางการจำหน่าย โดยมีการต่อยอด “แม่หมอหลั่นลำไยโคโคมี” โมเดลดูแลผู้สูงวัย ที่ส่งเสริมและรักษาความสมดุลของคุณภาพชีวิตทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่หมายรวมถึงสมาชิกครอบครัวอย่างมั่นคง สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิกและกลุ่มอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นคงให้ชุมชนจากงานบริการด้านการดูแลผู้สูงอายุสู่การเป็นเครือข่ายด้านการดูแลผู้สูงอายุวิถีไทยระดับประเทศ

๔.๑.๒ **การส่งเสริมการจ้างงาน พัฒนาทักษะและสร้างอาชีพผู้สูงอายุ กระทรวงแรงงาน** ได้มีการดำเนินการฝึกอบรมอาชีพ/พัฒนาทักษะแรงงานต่าง ๆ เพื่อรองรับเศรษฐกิจสูงวัย อาทิ การจัดอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ และนโยบาย “๑ ตำบล ๑ กลุ่มอาชีพอิสระ” ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพอิสระในชุมชน การฝึกอบรม ทักษะอาชีพ และเชื่อมโยงแหล่งทุน อีกทั้ง อยู่ระหว่างการปรับปรุงและผลักดันกฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ (๑) ร่างพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ที่ขยายอายุผู้ประกันตนจาก ๑๕ ถึง ๖๐ ปี เป็นถึง ๖๕ ปี รวมทั้งการให้สิทธิ ๓ ขอ ได้แก่ *ขอเลือก* สิทธิในการฉีกรักษาพยาบาลเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๘๐ เดือน สามารถเลือกรับบำเหน็จหรือบำนาญได้เมื่ออายุครบ ๕๕ ปี จากเดิมที่มีเฉพาะบำนาญ *ขอคืน* กรณีเกิดภัยพิบัติต่อ

ผู้ประกันตนอย่างร้ายแรง สามารถขอรับเงินชราภาพบางส่วนได้ และขอ^๑ สามารถนำเงินชราภาพบางส่วนใช้เป็นหลักประกันกู้เงินกับสถาบันการเงินได้ (๒) ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน (ฉบับที่ ...) พ.ศ. กำหนดให้งานที่รับไปทำที่บ้านครอบคลุมงานประเภทอื่น ๆ นอกจากงานอุตสาหกรรม และกำหนดค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และ (๓) ร่าง พ.ร.บ.ส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. ให้มีการขึ้นทะเบียนแรงงานอิสระเพื่อให้เข้าถึงสิทธิ/โอกาสในการมีงานทำ/ความมั่นคงในการทำงาน การมีหลักประกันทางสังคมที่เหมาะสม การพัฒนาทักษะ และการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็ง **กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)** ได้มีการดำเนินงานเตรียมความพร้อมก่อนสูงวัย การฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ และการดำเนินการอื่น ๆ เพื่อรองรับสังคมสูงวัย อาทิ โครงการเตรียมความพร้อมก่อนวัยสูงอายุ โครงการบริหารและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในชุมชน โครงการพัฒนาระบบดูแลและคุ้มครองผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ผู้สูงอายุในชุมชนที่เหมาะสมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรเพื่อนผู้สูงวัย (Oldie Companion) โครงการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้น ๑๘ ชั่วโมง โครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในสถานประกอบการ/อาชีพอิสระ และโครงการจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุตามสิทธิสวัสดิการ

อีกทั้ง **สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ** มีบทบาทในการ upskill reskill แรงงานเพื่อกลับมาทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสูงวัยที่สถาบันคุณวุฒิมีการจัดทำมาตรฐานวิชาชีพ อาทิ สาขาวิชาชีพบริการสุขภาพ เพื่อนผู้สูงวัย ผู้ส่งเสริมโภชนาการชุมชน พนักงานให้การดูแลผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินงานจัดการอบรมพัฒนาฝีมือ ร่วมมือกับ อปท. และภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านอาชีพก่อนเกษียณและอบรมพัฒนาทักษะ/สมรรถนะอาชีพผู้สูงอายุในหลายด้าน อาทิ การทำอาหาร การทำเกษตรพอเพียง การสื่อสารออนไลน์/ขายของออนไลน์ การแต่งหน้าเบื้องต้น การเป็นผู้ประกอบอาหาร/บาร์ISTA และการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร นอกจากนี้ หากศึกษาในอาชีพเดียวเต็มวัน สถาบันฯ สามารถออกใบรับรองคุณวุฒิให้ได้อีกด้วย ซึ่งได้มีการร่วมกับธนาคารออมสิน ในการปล่อยกู้สำหรับผู้ที่มีใบรับรองคุณวุฒิจากสถาบันฯ เพื่อเป็นช่องทางในการเข้าถึงเงินกู้ โดยปัจจุบันมีผู้เข้าถึงเงินกู้ด้วยช่องทางดังกล่าวมากกว่า ๗,๐๐๐ ราย **ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม** มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการสร้างโอกาสในเศรษฐกิจสูงวัย อาทิ บริษัท บางกอกเนชั่นเซ็นเตอร์ จำกัด มีการพัฒนา Prompt Care Academy ที่ให้บริการฝึกอบรมพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และให้คำปรึกษาในการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองกับความต้องการของผู้สูงอายุ รวมถึงการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนามาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพในสาขาอาชีพเพื่อนผู้สูงอายุ บริษัท อัจฉริยะศึกษา วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด ดำเนินการให้บริการการพัฒนาความรู้ด้านการเงิน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ดำเนินโครงการ “Cafe Amazon for Chance” มอบโอกาสและการจ้างงานผู้สูงอายุเข้าทำงานในร้าน Café Amazon หรือแพลตฟอร์ม Fast Work ที่เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการจ้างงานผู้สูงอายุโดยตรง

ช่องว่างและความท้าทายสำคัญ

- **ข้อจำกัดด้านกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุที่ชัดเจน** อาทิ (๑) พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน และ พ.ร.บ. ผู้สูงอายุ ยังไม่มีบทบัญญัติที่คุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุโดยเฉพาะ (เช่น ข้อกำหนดมาตรฐานการจ้างงาน และหลักประกันสุขภาพที่สอดคล้องกับสภาพร่างกาย เป็นต้น) (๒) พ.ร.บ. ประกันสังคม กำหนดให้สิทธิสุขภาพประกันสังคมรับได้เมื่อ อายุ ๕๕ ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุอยู่ในตลาดแรงงาน และ (๓) การคุ้มครองแรงงานอิสระ/การทำงานผ่านแพลตฟอร์ม ยังอยู่ระหว่างการร่างกฎหมาย

- **มาตรการทางภาษี/แรงจูงใจไม่เพียงพอ** สำหรับธุรกิจ SMEs ที่อาจไม่สามารถรับต้นทุนทางตรง/อ้อมที่เพิ่มขึ้นในการจ้างผู้สูงอายุ

- **ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และระบบสนับสนุน** อาทิ (๑) กองทุนผู้สูงอายุที่มีระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ (ไม่เกิน ๓ ปี) อาจไม่เหมาะสมกับธุรกิจที่ต้องใช้เวลานานกว่าจะสร้างผลกำไรและชำระคืนเงินได้ทัน (๒) ระบบสนับสนุน อาทิ คำแนะนำทางธุรกิจ การตลาด และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการเริ่มต้นธุรกิจด้วยตนเอง สถานที่ทำงานอาจไม่ได้ปรับให้เป็นมิตร ขาดฐานข้อมูลตลาดแรงงาน/แพลตฟอร์มจับคู่งานภาครัฐ

๔.๒ การผลิตสินค้าและบริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

๔.๒.๑ การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการผลิตสินค้าและบริการที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีแหล่งเงินทุนสนับสนุนหลายรูปแบบ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน เช่น **กองทุนวิสาหกิจเพื่อสังคม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) และภาคเอกชนขนาดใหญ่** ทั้งนี้ **สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (SE)** กำหนดให้มีการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับผู้ประกอบการ SE และลดหย่อนภาษีสำหรับผู้สนับสนุน **สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)** ได้มีการประกาศแก้ไขและปรับปรุงกิจการที่ให้การส่งเสริมลงทุน ๒ ประเภทใหม่สำหรับการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ ๑) กิจการโรงพยาบาลผู้สูงอายุ โดยผู้ได้รับการส่งเสริมฯ จะได้รับสิทธิประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา ๕ ปี และ ๒) กิจการศูนย์ดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง จะได้รับสิทธิประโยชน์ยกเว้นภาษีนิติบุคคลเป็นเวลา ๓ ปี นอกจากนี้ กิจการอาหารทางการแพทย์และกิจกรรมผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสำหรับผู้สูงอายุ สามารถขอรับการส่งเสริมการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมทางการแพทย์ (Medical Food) โดยได้รับสิทธิประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา ๘ ปี ตลอดจน **สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ** ได้การจัดทำมาตรฐานวิชาชีพ อาทิ สาขาวิชาชีพบริการสุขภาพ เพื่อยกระดับผู้สูงอายุ ผู้ส่งเสริมโภชนาการชุมชน พนักงานให้การดูแลผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาทักษะผู้ให้บริการดูแลผู้สูงอายุ

๔.๒.๒ การยกระดับการพัฒนาสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุ **สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)** พัฒนาระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ (Long Term Care : LTC) โดยเพิ่มค่าบริการ LTC จาก ๖,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี เป็น ๑๐,๔๔๒ บาทต่อคนต่อปี และจัดบริการรับส่งผู้สูงอายุไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล/หน่วยบริการ **สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข** ได้เร่งยกระดับบริการ “คลินิกผู้สูงอายุ” ในโรงพยาบาล

ทุกระดับตามแนวทางเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ (Geriatric approach) พร้อมทั้งมีการอบรมบุคลากรด้านการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้บริการดูแลผู้สูงอายุอย่างปลอดภัยและมีคุณภาพ **กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** มีการดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย **ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม** มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการสร้างโอกาสในเศรษฐกิจสูงวัย ทั้งด้านการบริการและการพัฒนาทักษะ เช่น บริษัท บางกอกเนชั่นเซ็นเตอร์ จำกัด ได้พัฒนานวัตกรรมบริการผู้สูงอายุผ่านบริษัทในเครืออย่าง Go Mamma ที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอย่างอิสระผ่านบริการการเดินทาง และ Prompt Care Academy ที่ให้บริการฝึกอบรมพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ พร้อมให้คำปรึกษาในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ บริษัท แสนสิริ จำกัด (มหาชน) พัฒนาบริการ Sansiri Home Care เพื่อจัดบริการให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพในที่อยู่อาศัย บริษัท เยือนเย็น วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด ให้การดูแลและสนับสนุนการมีคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับผู้ป่วยระยะสุดท้าย ด้านการเงิน บริษัท อัจฉริยะศึกษา วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด ดำเนินการให้บริการพัฒนาความรู้ด้านการเงินสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ “Young Happy” ซึ่งเป็นพื้นที่ให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนพูดคุยกับเพื่อนวัยเดียวกัน และสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่คิดสรรมาเพื่อสูงอายุโดยเฉพาะ อาทิ หลักสูตรเรียนรู้ออนไลน์ “เกษียณคลาส”

ช่องว่างและความท้าทายสำคัญ

- **ด้านการดำเนินงานของผู้ประกอบการ SE/SME/Startup** ซึ่งปัจจุบันไทยยังขาดทิศทางเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้การสนับสนุนผู้ประกอบการในเศรษฐกิจสูงวัยยังขาดเอกภาพ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการยังประสบอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการสนับสนุนเงินทุนและการบ่มเพาะทางธุรกิจส่วนใหญ่เป็นแบบครั้งคราว ไม่ต่อเนื่อง จึงไม่เอื้อต่อการพัฒนาโมเดลธุรกิจที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยังขาดข้อมูลเชิงลึกด้านตลาด เช่น พฤติกรรมการใช้จ่ายและความต้องการสินค้า/บริการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะสินค้าเทคโนโลยีและสุขภาพ ตลอดจนยังขาดเจตนาารมณ์และการผลักดันเชิงรุกจากผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจรองรับสังคมสูงวัยอย่างเป็นระบบ
- **ด้านการเข้าถึงสินค้าและบริการของผู้สูงอายุ** โดยสินค้าและบริการจำเป็น เช่น ผ้าอ้อมผู้ใหญ่ ยา และศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ มีราคาสูงและไม่อยู่ภายใต้มาตรการควบคุมราคา ส่งผลให้ผู้สูงอายุรายได้น้อยเข้าถึงได้ยาก ขณะเดียวกันบริการที่จำเป็น โดยเฉพาะการดูแลระยะยาว (LTC) ยังมีจำนวนจำกัด ทั้งในแง่สถานบริการและผู้ดูแล โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและในระดับราคาที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เช่น ผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง ยังคงเผชิญอุปสรรคในการเดินทางไปโรงพยาบาล ซึ่งปัจจุบันการจัดบริการรับส่งของ อปท. ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มาตรการซ่อมบ้านของกรมกิจการผู้สูงอายุยังครอบคลุมเฉพาะกลุ่มยากจน และใช้เกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดโดยกระทรวงสาธารณสุข นอกจากนี้ ผู้สูงอายุจำนวนมากยังขาดทักษะดิจิทัลและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากช่องทางการเข้าถึงสินค้าและบริการออนไลน์ได้อย่างเต็มที่

๔.๓ การสร้างระบบนิเวศที่เหมาะสมและเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

๔.๓.๑ การกำหนดมาตรฐาน กติกา และองค์ความรู้เพื่อสร้างระบบนิเวศรองรับสังคมสูงวัย

อาทิ **กรมอนามัย** มีการจัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานและออกหลักเกณฑ์การประเมินชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ (Age - Friendly Communities) และพัฒนาหลักสูตรอบรมการดูแลผู้สูงอายุขั้นพื้นฐาน ระยะเวลา ๗๐ ชั่วโมงสำหรับอาสาสมัครหรือญาติผู้สูงอายุ และหลักสูตรขั้นสูง ๔๒๐ ชั่วโมงสำหรับนักบริบาลมืออาชีพ พร้อมออกหนังสือรับรอง e-Caregiver เชื่อมกับระบบ LTC ของ สปสช. **กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ** กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และออกใบอนุญาตให้สถานดูแลผู้สูงอายุ/ผู้มีภาวะพึ่งพิงทั้งแบบ Day Care Nursing Home และสถานพักค้าง ภายใต้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมทั้งรับรองหลักสูตรและสถาบันฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุระดับพื้นฐาน ๑๓๐ ชั่วโมง และขั้นสูง ๔๒๐ ชั่วโมง ตลอดจนออกหนังสือรับรองและขึ้นทะเบียนผู้สำเร็จหลักสูตร เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่ตลาดแรงงานการดูแลระยะยาว (LTC) และ**กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** ดำเนินโครงการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้น ๑๘ ชั่วโมงผ่านระบบออนไลน์ ที่มีการจัดอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุขั้นเบื้องต้นให้กับประชาชนที่สนใจ หรือผู้ที่ต้องการทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ

๔.๓.๒ การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานรองรับสังคมสูงวัย/พื้นที่ต้นแบบ อาทิ กรุงเทพมหานคร

ดำเนินโครงการกรุงเทพฯ เมืองเดินได้-เมืองเดินดี ที่มุ่งพัฒนาทางเท้าให้มีคุณภาพและปลอดภัยสำหรับทุกคน ตามหลัก "Universal Design" เพื่อให้คนทุกเพศทุกวัย รวมถึงผู้พิการและผู้สูงอายุ สามารถใช้งานได้อย่างสะดวก และเท่าเทียม **สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติและภาคีเครือข่าย** ได้ร่วมกันผลักดันตำบลเรียนรู้รองรับสังคมสูงวัยผ่านโครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมระดับตำบล เพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยในระยะแรกได้มีการดำเนินงานในพื้นที่ต้นแบบ ๑๐ ตำบล ใน ๔ ภูมิภาคและ**สมาคมสังฆารมทรัพย์ไทย** ได้ขับเคลื่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมและรองรับการสร้างโอกาสในสังคมสูงวัย ผ่านการเสริมสร้างศักยภาพให้ผู้ประกอบการสังฆารมทรัพย์มีความรู้ และ ความพร้อมในการดำเนินธุรกิจสังฆารมทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ และการเป็นตัวกลางเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือด้านธุรกิจในระดับประเทศทั้งในระดับเมืองและส่วนภูมิภาค

๔.๓.๓ การจัดบริการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน อาทิ อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี

ในการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยติดเตียงและผู้ป่วยที่มีภาวะพึ่งพิง ภายใต้แนวคิด "คนลำสนธิ ไม่ทอดทิ้งกัน" ซึ่งริเริ่มโดยทีมแพทย์และพยาบาลของโรงพยาบาลลำสนธิ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย โดยมีการดำเนินงานสำคัญ เช่น การจัดทีมสหวิชาชีพออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ การตั้งศูนย์ดูแลและฟื้นฟูผู้สูงอายุแบบครบวงจร การสร้างและพัฒนาศักยภาพนักบริบาลในพื้นที่ **กรมอนามัย** ดำเนินโครงการบ้านริ้นรมย์ที่เป็นการจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเฝ้ากลับ” (Elderly Day Care Center) เพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้บางส่วน

ช่องว่างและความท้าทายสำคัญ

- **ข้อจำกัดด้านกฎหมายและมาตรฐานที่ซ้ำซ้อน** ซึ่งปัจจุบันการกำหนดคู่มือหรือมาตรฐานในการยกระดับระบบนิเวศรองรับสังคมสูงวัย และมาตรฐาน Caregiver มีความซ้ำซ้อนระหว่างหลาย

หน่วยงานและยังเป็นเพียงภาคสมัครใจ โดยยังขาดกลไกการบังคับใช้อย่างจริงจัง ส่งผลให้บางพื้นที่ยังไม่ได้ผนวกแนวคิดการปรับปรุงสภาพแวดล้อม หรือกำลังคนเพื่อรองรับสังคมสูงวัยลงไปในการพัฒนาพื้นที่ นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยเฉพาะขนาดเล็กยังขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานเพื่อดูแลผู้สูงอายุ ทำให้ไม่สามารถจัดจ้างบุคลากรเฉพาะทาง หรือพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นได้ เช่นกรณีการปรับปรุงอาคารสาธารณะที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ให้เป็นศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบไปเช้า-เย็นกลับ ที่ติดกฎระเบียบและขั้นตอนที่ซับซ้อน

- **ขาดการบูรณาการและแนวทางการขยายผลที่ชัดเจน** ปัจจุบันการดำเนินการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานรองรับสังคมสูงวัยยังเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ซึ่งโครงการอาจกระจุกตัวในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตเมืองที่มีงบประมาณสำหรับโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว นอกจากนี้ ยังขาดแนวทางที่ชัดเจนในการขยายผลพื้นที่ต้นแบบของการสร้างชุมชนรองรับสังคมสูงวัยให้ครอบคลุมทั้งประเทศ

- **ขาดฐานข้อมูลกลาง** ยังไม่มีฐานข้อมูลกลางในการรวบรวมจำนวน คุณภาพ และศักยภาพในการเข้าถึงศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ทำให้ขาดข้อมูลการประเมินความสมดุระหว่างอุปทานของการจัดบริการกับความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในปัจจุบันและอนาคต

- **ข้อจำกัดด้านผู้นำและการมีส่วนร่วมในชุมชน** บางพื้นที่ยังขาดผู้นำท้องถิ่นที่เข้มแข็งและมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้สูงอายุ ทำให้โครงการในพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง หรือแม้ในบางพื้นที่จะมีการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาาระบบนิเวศที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ แต่ยังคงขาดการบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ ทำให้การดำเนินงานไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

๔.๔ การสื่อสารเพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนในเศรษฐกิจสูงวัย

๔.๔.๑ การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับประเด็นผู้สูงอายุในสังคมสูงวัย อาทิ *กรมกิจการผู้สูงอายุ* มีการจัดกิจกรรม “วันผู้สูงอายุแห่งชาติ” อย่างต่อเนื่องในวันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปี เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ รวมถึงส่งเสริมโอกาสให้ผู้สูงอายุมีพื้นที่ในการแสดงศักยภาพ *กรมประชาสัมพันธ์* มีการจัดทำสื่อเผยแพร่ข้อมูลชุดความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ อาทิ การดูแลและสิทธิของผู้สูงอายุ กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ *สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)* และ *บริษัท บุญมีฤทธิ์ มีเดีย จำกัด* (ผู้จัดทำเพจและช่องทาง YouTube มนุษย์ต่างวัย ที่มีผู้ติดตามมากถึง ๓๙๓,๐๐๐ คน^๑) ร่วมจัดทำสื่อสร้างสรรค์เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสังคมสูงวัยและร่วมกันจัดงาน “มนุษย์ต่างวัย Talk” อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๖๖ เพื่อเป็นพื้นที่ในการสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต และแสดงศักยภาพของผู้สูงอายุกับคนช่วงวัยอื่น โดยในปี ๒๕๖๘ มีการต่อยอดเป็นการจัดงานมนุษย์ต่างวัย Fest ๒๐๒๕ “ชีวิตดี...ชีวิต ชีซัน ๒ It's Okay To Be You” โดยมีการกิจกรรมทั้งการเสวนาสร้างแรงบันดาลใจ การจัดแสดงสินค้าและบริการโดยผู้สูงอายุและเพื่อผู้สูงอายุ รวมถึงจัดพื้นที่ Chairs to Share พื้นที่สำหรับ

^๑ ข้อมูล ณ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๘

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะ และมุมมองระหว่างคนต่างวัย และแพลตฟอร์มสื่อ the SPACE มุ่งดำเนินงานทะลายความไม่เข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุและสังคมสูงวัยผ่านสื่อสาธารณะสร้างสรรค์ผ่านสังคมออนไลน์

นอกจากนี้ **ภาคีสื่อสารมวลชนอื่น ๆ** ยังมีการดำเนินการที่ได้สอดแทรกประเด็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และการอยู่ร่วมกันในสังคมสูงวัยเข้าไปในสื่อของตนและส่งผลต่อการรับรู้ของสังคม อาทิ **ภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า”** ที่สร้างมุมมองการใช้ชีวิตในครอบครัวหลายช่วงอายุที่มีผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัว และความสำคัญของการดูแลควบคู่กับการอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ

๔.๔.๒ การสร้างการรับรู้และความเข้าใจในตลาดสินค้าและบริการผู้สูงอายุ อาทิ **กรมกิจการผู้สูงอายุ** มีความพยายามเผยแพร่ชุดข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มทางธุรกิจในอนาคตเพื่อตอบโจทย์และรองรับสังคมสูงวัยเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการให้ตระหนักรู้ถึงโอกาสทางธุรกิจใหม่ **บริษัท Prompt Care Academy** ดำเนินการให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการมากกว่า ๑๐๐ บริษัท เพื่อให้สามารถออกแบบบริการ/ผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุรวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงข้อมูลสำหรับการเตรียมความพร้อมด้านการดูแล และ**สมาคมการตลาดแห่งประเทศไทย** เผยแพร่ชุดความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดในกลุ่มสังคมผู้สูงอายุ หรือ Silver Ocean Marketing ที่สะท้อนข้อมูลภาพรวมเชิงประชากร การใช้จ่ายใช้สอย บทบาทของสื่อออนไลน์ และความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคสูงอายุ

ช่องว่างและความท้าทายสำคัญ

- กลยุทธ์และช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ยังขาดทิศทาง แม้จะมีหลายหน่วยงานดำเนินกิจกรรมสื่อสารประชาสัมพันธ์ต่อเนื่องและหลากหลาย แต่กลยุทธ์และช่องทางการสื่อสารยังขาดทิศทางร่วมกัน การดำเนินการยังมีลักษณะแยกส่วน ขาดการบูรณาการและการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบ ทั้งในเชิงเนื้อหาและช่องทาง ทำให้ยังไม่สามารถสื่อสารอย่างตรงจุดและสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมได้อย่างแท้จริง ขณะที่ช่องทางหรือกลไกการสื่อสารเชิงรุกในระดับพื้นที่ยังมีไม่เพียงพอ

- การขาดข้อมูลตัวตนหรือ Persona ของกลุ่มลูกค้าที่มีคุณภาพ แม้จะมีองค์ความรู้ภาพรวมเกี่ยวกับการตลาดในกลุ่มสังคมผู้สูงอายุ แต่ผู้ประกอบการเอกชนและธุรกิจสตาร์ทอัพยังขาดข้อมูลตัวตน (Persona) ที่มีความชัดเจนและละเอียดพอที่จะใช้แบ่งกลุ่มตลาด เช่น เพศ ระดับรายได้ อาชีพ ความสนใจ พฤติกรรม หรือแรงจูงใจ ทำให้ไม่สามารถเลือกใช้เนื้อหาและช่องทางการสื่อสารได้ตรงกับผู้บริโภค ส่งผลให้สินค้าและบริการที่วิจัยและพัฒนาขึ้นไม่สามารถเข้าสู่ตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการผู้สูงอายุยังกระจุกกระจายเข้าถึงยาก แม้จะมีผู้ผลิตจำนวนมาก แต่ยังไม่มีการรวบรวมและเผยแพร่อย่างเป็นระบบ ขาดเครื่องหมายมาตรฐานที่ชัดเจน ทำให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้อย่างสะดวก

๕. ความสำคัญของประเด็น

จากสถานการณ์และการดำเนินงานในส่วนที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาและยกระดับแนวทางหรือกลไกเพื่อสนับสนุนระบบเศรษฐกิจสูงวัยใน ๒ ด้าน โดยการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุ

ประกอบอาชีพหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับวัยและศักยภาพ ไม่เพียงแต่ช่วยลดภาระด้านงบประมาณของรัฐในด้านสวัสดิการสังคม แต่ยังเป็นกลไกสำคัญและโอกาสในการสร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ โดยมีปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการทำงานของสูงอายุ โดยเฉพาะการมีสุขภาพที่ดีและการมีทักษะแรงงานที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ในขณะเดียวกันเศรษฐกิจสูงวัยยังนำไปสู่โอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมสินค้าและบริการใหม่ ๆ ของประเทศที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของกลุ่มประชากรสูงวัย โดยจากการวิเคราะห์ของ TDRi พบว่า ในปี ๒๕๖๖ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของผู้สูงอายุมีมูลค่ารวมประมาณ ๒.๒ ล้านล้านบาท และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น ๓.๕ ล้านล้านบาท ในปี ๒๕๗๖ สะท้อนให้เห็นถึงขนาดตลาดของเศรษฐกิจสูงวัยที่กำลังเติบโต ซึ่งจากการศึกษาเชิงลึก พบว่ากลุ่มสินค้าและบริการที่ผู้สูงอายุมีความต้องการสามารถแบ่งออกเป็นหมวดสินค้ากลุ่มอาหาร ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผู้สูงอายุมีรายจ่ายสูงสุดในปัจจุบัน (อาทิ อาหารทางการแพทย์ อาหารฟังก์ชัน ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร) และกลุ่มที่ไม่ใช่อาหาร (อาทิ สินค้าและเทคโนโลยีเพื่อสุขภาพ ที่อยู่อาศัยใหม่และการปรับปรุงที่อยู่อาศัย) และหมวดการบริการโดยภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (อาทิ บริการด้านการเงินและการออม บริการดูแลผู้สูงอายุรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงบริการขนส่งที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ) ซึ่งมีปัจจัยกำหนดที่สำคัญ อาทิ ระดับรายได้และเงินออมของผู้สูงอายุในการตัดสินใจใช้จ่าย รวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนั้น การส่งเสริมโอกาสในเศรษฐกิจสูงวัย (Silver Economy) ที่มุ่งตอบโจทย์ผู้สูงอายุอย่างรอบด้านทั้งในฐานะผู้บริโภคสินค้าและบริการ และฐานะผู้ผลิต (แรงงาน หรือผู้ประกอบการ) นับเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับตัวของประเทศไทยภายใต้บริบทของโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แล้วและมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอนาคตอันใกล้

๖. ข้อเสนอเพื่อให้สมัชชาสุขภาพแห่งชาติพิจารณา

๖.๑ การสร้างโอกาสและการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้คงอยู่ในตลาดแรงงานและมีรายได้เพียงพอ

๖.๑.๑ การเร่งจัดทำข้อเสนอในการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้สูงอายุที่เน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เช่น พ.ร.บ. คุ่มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ พ.ร.บ. ผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ พ.ร.บ. ประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. และร่าง พ.ร.บ. คุ่มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดย (๑) ปรับเงื่อนไขและสร้างแรงจูงใจที่ช่วยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน มีการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงศักยภาพที่มีอยู่มากกว่าข้อจำกัดด้านอายุหรือสภาพร่างกาย เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุยังคงอยู่ในตลาดงาน และ (๒) ส่งเสริมให้แรงงานสูงอายุสามารถเข้าถึงสิทธิ สวัสดิการ และมาตรฐานการคุ้มครองที่จำเป็นในการประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

๖.๑.๒ การสนับสนุนแนวคิดอาชีพที่สอง (second job) และการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุคงอยู่ในตลาดงาน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถประกอบอาชีพต่อไป โดย (๑) ส่งเสริมการฝึกอบรม reskill/upskill/newskill ในทักษะที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการของตลาดตั้งแต่ก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ เช่น

การฝึกอบรม/การฝึกอาชีพที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและการให้บริการด้านสุขภาพ การสร้างความรอบรู้ด้านการเงินและการดูแลสุขภาพ และ (๒) สร้างอาชีพจากความเชี่ยวชาญ ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ อาทิ การเป็นที่ปรึกษา นักบัญชี นักกฎหมาย บุคลากรทางการแพทย์ ประชาสัมพันธ์ชาวบ้าน และมัคคุเทศก์ท้องถิ่น รวมทั้งการส่งต่อองค์ความรู้แก่ผู้ประกอบการรุ่นใหม่

๖.๑.๓ การพัฒนาระบบสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าถึงตลาดงานและช่องทางการสร้างรายได้
โดยมุ่ง (๑) พัฒนาแพลตฟอร์มกลางในการจับคู่งานสำหรับผู้สูงอายุ ผ่านการสร้างระบบนิเวศการทำงานอย่างครบวงจร ตั้งแต่การประเมินศักยภาพและประสบการณ์ในการทำงาน การพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะ (reskill/upskill/newskill) การจัดหางานที่เหมาะสมกับศักยภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ พัฒนาการจัดทำบัญชีผู้สูงอายุ ตลอดจนการสร้างกลไกสนับสนุนการทำงาน เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงตลาดงานและสามารถพัฒนาเป็นกำลังแรงงานได้ตลอดช่วงชีวิต (๒) สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและระบบสนับสนุนที่จำเป็นสำหรับการเริ่มต้นและการต่อยอดธุรกิจ (๓) ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ และการรวมกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และ (๔) จัดหาช่องทางการจำหน่ายสินค้าและบริการ เช่น ตลาดนัดผู้สูงอายุ และแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ หรือเชื่อมโยงกับธุรกิจที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยว หัตถกรรมพื้นบ้าน และอาหารพื้นเมือง

๖.๒ การผลิตสินค้าและบริการที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับผู้สูงอายุ

๖.๒.๑ การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุ โดย (๑) พัฒนากลไกที่ช่วยให้ผู้ประกอบการ SMEs/SE/Startups เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างคล่องตัว (๒) ส่งเสริมให้สถาบันทางการเงินและหน่วยบ่มเพาะธุรกิจมีการสนับสนุนผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นธุรกิจจนถึงระยะขยายตัว (๓) ขยายสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุ (๔) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงการวิจัยทางการตลาด (market research) เพื่อสร้างนวัตกรรมในการผลิตสินค้าและบริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ พร้อมพัฒนากลไกการเก็บรวบรวมเผยแพร่ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลวิจัย และ (๕) สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการเพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรและได้มาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุ

๖.๒.๒ การลดความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงสินค้าและบริการที่จำเป็นของผู้สูงอายุ โดยมุ่ง (๑) กำกับดูแลราคาสินค้าและบริการที่จำเป็น อาทิ ยา เวชภัณฑ์ และบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ (๒) พัฒนานวัตกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการที่จำเป็นได้ อาทิ ส่งเสริมการเข้าถึงระบบการเงินและการออมที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ปรับปรุงสิทธิประโยชน์ของกลไกธนาคารเวลาให้ผู้สูงอายุสามารถนำเวลาจากกิจกรรมจิตอาสาที่สะสมไว้มากใช้แลกเปลี่ยนเป็นสินค้าและบริการได้ โดยส่งเสริมให้มีการสื่อสารอย่างทั่วถึงและดำเนินการในวงกว้าง และ (๓) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับบริการสาธารณะที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุโดยตรง (touchpoint) อาทิ กลุ่มบริการสาธารณะ ร้านอาหาร และแผนกลูกค้าสัมพันธ์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการให้บริการผู้สูงอายุ

๖.๓ การสร้างระบบนิเวศที่เหมาะสมและเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

๖.๓.๑ การสนับสนุนให้หน่วยงานท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาระบบนิเวศที่เหมาะสมและเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ โดย (๑) เร่งจัดทำข้อเสนอในการปรับแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการงบประมาณ การจ้างบุคลากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการจัดบริการสาธารณะ โดยเปิดโอกาสให้ อปท. สามารถจัดซื้อบริการให้ผู้สูงอายุบนฐานต้นทุนที่จ่ายได้ อาทิ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุระหว่างวัน (day care) และศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบพักฟื้น (respite care) และ (๒) สร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญของการสร้างโอกาสในเศรษฐกิจสูงวัย และสามารถเป็นที่ปรึกษาด้านผู้สูงอายุ (senior advisor) ให้แก่คนในท้องถิ่นได้

๖.๓.๒ การสร้างเครือข่ายในการจัดบริการและดูแลผู้สูงอายุในชุมชนให้ได้มาตรฐาน โดย (๑) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจเพื่อสังคม ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทีมบริการและกิจกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน (๒) ส่งเสริมให้อาสาสมัครในพื้นที่ ผู้สูงอายุ หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวมีความรู้และสามารถนำมาพัฒนาเป็นอาชีพได้ (healthcare in family) และ (๓) ยกระดับมาตรฐานการฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยอาจพัฒนาเป็นระบบการสะสมเครดิตชั่วโมงการฝึกอบรมร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่มีหลักสูตรอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุ และการปรับปรุงมาตรการในการกำหนดค่าตอบแทนผู้ดูแลผู้สูงอายุให้เหมาะสม

๖.๓.๓ การนำร่องพื้นที่ต้นแบบเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสูงวัย โดย (๑) เร่งจัดทำข้อเสนอในการปรับปรุงการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment : LPA) โดยกำหนดตัวชี้วัดการประเมินในส่วนของบริการสาธารณะ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และร่วมขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ให้ครอบคลุมมิติการพัฒนาเศรษฐกิจสูงวัยที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ อาทิ การสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างรายได้ที่เพียงพอแก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นมีการดำเนินการเรื่องเศรษฐกิจสูงวัยและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (๒) จัดทำฐานข้อมูลชุมชนแบบบูรณาการในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถนำบทเรียนจากการพัฒนาไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน และ (๓) กำหนดกลไกขับเคลื่อนในระดับพื้นที่จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของร่วมกัน อาทิ การให้คำปรึกษา การสนับสนุนข้อมูลการจ้างงานในพื้นที่ การอำนวยความสะดวกตามที่ผู้สูงอายุต้องการ และการช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน

๖.๔ การสื่อสารเพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนในเศรษฐกิจสูงวัย

๖.๔.๑ การยกระดับการสื่อสารจากการ “สร้างการรับรู้” ไปสู่การ “สร้างความตระหนัก” ทางเศรษฐกิจสูงวัย โดย (๑) ส่งเสริมการสื่อสารให้คนทุกช่วงวัยและกลุ่มผู้สูงอายุตระหนักว่าผู้สูงอายุเป็น “วัยที่มี

พลังและศักยภาพ” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่ายทั้งช่องทางสื่อหลัก สื่อสังคมออนไลน์ และผ่านช่องทางการสื่อสารของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เช่น สมาองค์กร ชุมชน วิสาหกิจชุมชน และอาสาสมัครประเภทต่าง ๆ ในชุมชน และ (๒) สื่อสารให้ผู้ประกอบการตระหนักถึง โอกาสและสิทธิประโยชน์ในการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการจ้างงานและการดึงพลังของผู้สูงอายุสู่ การขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม

๖.๔.๒ การประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุ โดย (๑) จัดทำฐานข้อมูล ที่ครอบคลุมสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุเพื่อใช้ในการเผยแพร่ และ (๒) ออกแบบช่องทางการสื่อสารและ ประชาสัมพันธ์ที่สอดคล้องต่อความต้องการและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้สูงอายุ ลูกหลาน และผู้ดูแล เพื่อสร้างการรับรู้ถึงผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมด้านสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุที่มีอยู่ในตลาด

๖.๔.๓ การส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการในการเข้าถึงสินค้าและบริการของผู้สูงอายุ โดย ป้องกันและคุ้มครองผู้สูงอายุจากการให้ข้อมูลที่บิดเบือนหรือไม่เป็นจริง พร้อมทั้งพัฒนากลไกป้องกันมิฉ้อฉล ที่หลอกลวงผู้สูงอายุ เช่น การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครในพื้นที่เพื่อเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย หรือการพัฒนา และปรับปรุงกฎหมาย/มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายและธุรกิจออนไลน์อย่างเป็นธรรม การสร้างสัญลักษณ์ รับรองมาตรฐานสำหรับสินค้าและบริการที่เป็นมิตรและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความมั่นใจและกระตุ้น การตัดสินใจซื้อ ซึ่งจะนำไปสู่การเติบโตของเศรษฐกิจสูงวัย